

քահանայիւք եւ ուխտի մանկամբք եկեղեցւոյ սրբոյ»: Յատկանշական է, որ գրուածքի վերջնամասում անգամ ուղղակի, ասես՝ աշխատանքային յանձնարարական է տրուում ժամանակի նշանաւոր վարդապետին (Հմմտ. «հրաման տամ մեծի փրկիսփայլիս Արշարունեաց քորեպիսկոպոսի»)՝ պատրաստելու կոնկրետ գործ մի արդիական խնդրի վերաբերեալ. յայտնի է, որ այդ յանձնարարականն ի կատար է ածուել, եւ, անկասկած, դրա արդիւնքում է ստեղծուել Գրիգորիս Արշարունու «Մեկնութիւն ընթերցուածոց»-ը՝ անկիւնաքարային կէտերում վերջնականապէս համակարգելով նոր պայմանների համապատասխանող Հայոց եկեղեցական տօնացոյցը:

Գիրք թղթոց-ի յայտնի Անտոնեանց օրինակի (ներկայումս Ձմառուում պահուող, իսկ 1901-ին բարեխղճօրէն վերարտադրուած Թիֆլիսեան հրատարակութիւնում) եւ համառօտումներով առատ, ըստ էութեան, առանձին խմբագրութիւն ներկայացնող, այսպէս կոչուած, «էջմիածնական թղթոց գրքի» երկու ձեռագրերից մէկի (ՄՄ թիւ 3062. միւսում՝ ՄՄ թիւ 2966, այս նիւթը չի ընդօրինակուել) ընթերցումների համադիր օգտագործմամբ կազմուած Յովհաննէս Օձնեցու Սակս ժողովոցն-ի քննական բնագիրը մեծ հաւանականութեամբ պատկերացում է տալիս նրա ութերորդդարեան վիճակի մասին:

Ստորեւ ներկայացուած բնագրի տողատակերում, ցաւօք, հնարաւոր չէր հաշուի առնել Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց միաբանութեան, ըստ ամենայնի, միեւնոյն մայրին յանգող երեք գրչագրերից՝ թիւ 858 (1678 թ.), թիւ 960 (1602 թ.), եւ թիւ 1009 (ԺԸ դար), վերջինի բոլոր տարընթերցումները (առաջինները համեմատուած են ըստ ՄՄ-ում առկայ «գրսից ստացուած» մանրաժապաւէնների), բացի այն հատուածից, որը երջանկայիշատակ սրբազան հայր Նորայր Պողարեանը տպա-

գրել է նախ Երուսաղէմի ձեռագրացուցակում (թիւ 858 գրչագրի նկարագրութեան մէջ), ապա Գիրք թղթոց-ի իր հրատարակութեան բնագրում՝ իբրեւ լրացում Թիֆլիսեան տպագրի պակասի (Անտոնեանց գրչագրում թերթի կորստի հետեւանքով): Սակայն նշելի է, որ, ինչպէս երեւում է առաջինների ամբողջական եւ վերջինի՝ հրատարակուած կտորների համեմատութիւնից, չնայած վերնագրի տարբերութեանը (Հմմտ. «Կանոն սուրբ Հայրապետին տիեզերալուր Հայոց Մեծաց Յօհաննու Օձնեցույն եւ այլ սուրբ հարանցն Հայոց եւ Ասորւոց»)՝ այդ բնագիրը եւս, ըստ ամենայնի, ներկայացնում է Օձնեցու երկի ամբողջական տարբերակը (=Անտոնեանց գրչագրի խմբագրութիւնը): Միաժամանակ պարզուեց, որ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի թիւ 3076 ժողովածոյում պահուուած անվերնագիր նիւթի (վերտառութեան տեղը գրչի կողմից բաց է թողնուել՝ հետագայում միւս վերնագրերի նմանութեամբ կարմրատառ կամ զարդանախչ գրելու համար եւ մոռացութեան հետեւանքով վրիպուել)՝ մեր կողմից m տառանիշով համեմատուած ընթերցումներն ամբողջապէս համընկնում են Երուսաղէմի ձեռագրերի բնորոշ ընթերցումների հետ (Հմմտ., օրինակ, մէկ-երկու տողի պակասը՝ նշուած էջ 129, տողատակի ծանօթագրութիւն 14-ում):

Ի տարբերութիւն երուսաղեմեան երեք եւ ՄՄ թիւ 3076 գրչագրերի՝ ՄՄ թիւ 500 ճառընտիրային ժողովածոյի տարբերակը էապէս կրճատուած ու խմբագրուած է, այդ թւում՝ այլ աղբիւրների տեղեկութիւնների օգտագործմամբ եւ բովանդակային լուրջ յաւելումներով: Այն, ըստ էութեան, անթաքոյց ձեւով վերածուած է ինքնուրոյն հեղինակային ստեղծագործութեան, որտեղ անգամ Յովհաննէս Օձնեցու անունը նշուած է երրորդ դէմքով (Հմմտ. էջ 104, ծան. 18-ում. «Թ. Իններորդ ժողովարար Յովհաննէս կաթողիկոս, որ եւ Ի-